

12 idéer

Til et affalds-frit Pedersker

CO-CREATIVE

The contents of this poster are the sole responsibility of the authors and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the Managing Authority or the Joint Secretariat of the Interreg South Baltic Programme 2014-2020

Indhold

1

Introduktion

2

Grundlæggende set

12

Idéer til Pedersker

Idékatalog til Pedersker

Gode idéer som kreative værksteder for genbrugsmaterialer, en klimaklog borgerdebat om at leve forandret med affald, klima-hapsere ved langborde og en lang række, stærke lokale kræfter, der på forskellig vis allerede arbejder med bæredygtighed var i vælten til idé-workshoppen i Pedersker d. 8. februar 2020. Alt fra bier, blomster og biodiversitet til genbrugsgarn, grøn mad, energikilder af genanvendte ressourcer, genbrugsreparationer, økologiske fælleshaver og meget mere er i dette dokument over idéer flettet sammen til en samlet retningsgivende designstrategi for at blive affalds-fri i Pedersker.

Et affalds-frit liv handler om at passe på Pedersker med Brugsen som katalysator, der også i et passende omfang administrerer den fremtidige "Genbrugsen", som skal etableres i den tidligere "Grovvare" på hovedgaden. Her er det tanken, at alle ressourcer skal sorteres, opmagasineres indtil et videre liv for materialerne tillader dem at blive genanvendt, genbrugt, upcyclet, etc.

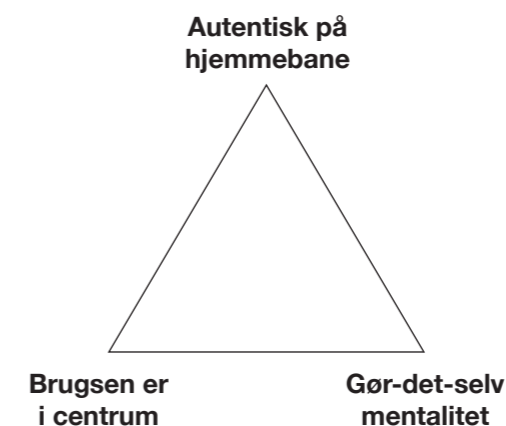
Det affalds-frie samfund i Pedersker handler også om at passe på hinanden og finde balancen mellem forbrug, livsstil, vaner og fællesskab. Og det handler om at vande spirende fællesskaber og gøde de stærke, lokale aktiviteter der, hvor affalds-friheden er – i Pedersker.

Affald er ikke kendetegnet ved vækst. Det interessante er derfor ikke, hvor høj en vækst Pedersker formår at skabe gennem omsættelse af affald til ressourcer for at efterstræbe et affalds-frit samfund. Det interessante er snarere, hvordan affald giver merværdi ud over sig selv, ved at bidrage med nytænkning og innovationskraft til alle led i af en cirkulær økonomi. Kombinerer man byens kreative gør-det-selv mentalitet med bestræbelserne på at blive et cirkulær økonomisk pragt-eksemplar i Danmark – ja, så er der her en række idéer til hvordan man kan sætte den proces igang nu og her.

Grundlæggende principper

Der blev til idéworkshoppen d. 8/2 2020 i Samlingshuset i Pedersker brainstormet over hvad det vil sige at være 'affalds-fri', og det affødte mange fortolkninger og variationer over hvordan dette koncept kan udfoldes. At være affalds-fri er både at genetablere en forbindelse til naturens processer og måske endda i et realistisk omfang at inspireres af naturen for at kunne efterleve en virkelighed, hvor vi ikke har affald, men kun ressourcer, der er tilgængelige at genanvende lokalt. Det er desuden også betragtet som en trinvis proces der udøves af både borgere og politikere for at komme til et nyt, passende sted omkring hvilke typer af affald der tillades, produceres og bruges.

Vi har outlined tre fokuspunkter som vi indrammer alle idéerne under. De tre punkter i rammen har været i vælten under borgermødet, og er opdyrket af de lokale i Pedersker gennem idéudvekslingen om et affalds-frit lokalmiljø.

1

Fællesspisninger (om sommeren)

Lidt nyt tapet og en smule maling til stolene skaber nyt liv i rammerne uden at ødelægge den originale stemning.

Dug syet af genanvendte tekstiler

Det er en ærlig oplevelse at komme udefra og deltage i fællesspisningen i Samlingshuset. De små samtaler med jordnære, nysgerrige og engagerede borgere giver et fornyet indsigt i fællesskabet og dagligdagen i Pedersker – et billede på "en hverdag i Danmark". Ved at invitere fremmede ind i dette fællesskab styrkes også fortællingen om Pedersker som en lille by med et kultur forankret i et rummeligt fællesskabet. Samtidig er kan det blive særligt attraktivt hvis der kun er et fåtal (f.eks. 20) billetter på højkant til 'folk udefra'. Bud på temaer til en fællesspisning med en aktuell menu for turister og udefra-kommende er:

- Tjössebær-gilde
- Fiskebar
- Store Bagedag
- Klimahapsere
- Madspildsgilde i samarbejde med Brugsen.
- "Putluck" middage (hvor alle tager en ret med)

I samme omgang er det oplagt at aktualisere stemningen i Samlingshuset med få og simple virkemidler, som (højst sandsynligt) også er at finde blandt lokale ressourcer. Det kan endda suppleres ved at være fælles om at sy nye lange duge af genanvendte tekstiler.

Fællesspisningerne kan endda kombineres med bl.a.:
Boyband-musik & Banko
Squaredance & Soulfull
Eller lignende kombinationer, drevet af lokale kræfter.
Billedet er fra Absalon.

2

Plastikfri for livet

Christiner viser sin produktion af fælles muleposer frem på TV2 Bornholm

Idéer til 'ompakningsbord' i Brugsen. Her kan man pakke sine varer ud af plastik og sortere dem direkte i Brugsen inden man bærer dem hjem i en mulepose.

Kilde: The organic company

Plastik er noget vi er blevet vant til at bruge dagligt i vores husholdninger, og det er i visse situationer svært at forestille sig hvordan en hverdag uden en (genbrugt) plastikpose tager sig ud. Men det er kun ca. 70 år siden at en sådan hverdag var en realitet, og der er ikke langt fra den nuværende deroute for at komme tilbage på sporet af 'det plastik-frie liv'. Blandt borgerne hørtes det, at der til en start kan siges farvel til plastikposen. Med de nye muleposer i Brugsen, som man kan låne med hjem, er det en god begyndelse på at udviske behovet for at have en plastikpose til de varer man handler.

Princippet udfoldes yderligere ved:

- Muleposer til alle turister (med ReMade in Pærsker logoet på)
- Stofposer og lignende materialer til at sortere affaldet i
- Styrket fortælling på Bornholm om at plastikposer er bandlyste i Peder-sker fordi man ikke kan genanvende dem lokalt.
- Indkøbs-kit og ompakningsbord til rådighed i Brugsen, der sørger for at man efterlader plastikken i Genbrugsen og kun tager det nødvendige med hjem.

I butikken LØS på Vesterbro i København er der inden plastik emballage, men i stedet en "beholder bar" med alternativer til plast.

Specifikke robuste tekstiler upcyclet til sidde-møbel til børn af Jenbag

DIY nakkepude

Rammer og billedværker af upcyclet træ lavet af kunstneren Ariel Alasko

3

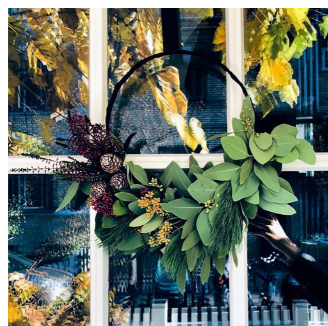
ReMade in Pærsker

Blomsterbinding og krans

Tekstiler upcyclet til lege-puder for børn af Brut Cake

Kurve af flettet og syet plast

Mange af de sorterede elementer, der kan gå til genbrug, har potentiale for at blive brugt i et cirkulært flow blandt borgerne i Pedersker. Her er det oplagt at gå sammen under et brand: **ReMade in Pærsker**, og sælge en række produktkategorier, som borgerne selv - indenfor egen stil og med eget udtryk - udvikler på. Disse kan sælges og/eller distribueres i et tydeligt afgrænset område - som hyldevarer - i f.eks. Brugsen, den fremtidige Genbrugs og til Bornholmerdagene.

Datastuen kan moderniseres til fællesrum for de lokale aktivister der deltager i ReMade in Pærsker. Computerne kan erstattes med symaskiner, etc.

Mulige produktkategorier er:

- Muleposer
- Varmepuder
- Quilts
- Vimpler
- Høsestrikk anno 2020
- Blomsterbinding af tørrede blomster og upcycledede materialer
- Rammer (og billedværker) af genbrugstræ
- Skeer af drivtømmer fra Sømarken

Som en forretningsmodel er her en essentiel kilde til inspiration: <https://common.is>

4

Nabbløs har lavet et dele-skab

“Naboskab” - et skab hvori der hænger alt der kan deles med din nabo. Med dele-værktøj kan man i fællesskab reparere fejl, mangler, skader og lign.

Billede: Pinterest

Billede: Rawpixel

Precious plastic-maskinen

Precious plastic-maskinen

Maskine der kan *shredde* (hakke) plastik, smelte og forme nye produkter.
www.preciousplastic.com

RePæirsker

Udover at genanvende materialer er det oplagt at se på potentialet ved at bruge materialer eller brugbare ting til at reparere med. Reparation af ting kan foregå i en ‘reparations-café’ som naborjenester, til gavn for fællesskabet eller som et salg af services og ydelser eksempelvis lapning af punkterede dæk, cykelreparationer, sy en lap på vinterjakken, etc.

The Silo i Brighton

Up-cyclet plastik. Plaster fra f.eks. plastflasker og visse typer af emballage er blevet *shredded* (hakket i småstykker), og smeltet ved lav varme til en en tallarken. Der oven i købet får et smukt, tilfældigt mønster.

5

Billede: Økologisk landsforening

Lokal bioøkonomi

Billede: Haveselskabet

Med en naturlig omgang med kompost i de lokale husholdninger, er det svært at forestille sig en bæredygtig omstilling uden en styrkelse af denne daglige praksis. Det kan f.eks. manifesteres ved at:

- Få høns og lave hønsehus i Brugsens have
- Madaffald til kompost – til lokale grøntsager

Det nytter fordi: Cirkulær økonomi i en lokal kontekst betyder mindre transport, der koster og forurener. I tillæg til komposten er der andre oplagte typer af affald at håndtere lokalt. Haveaffaldet har potentiale for at blive fliset og brugt i det lokale forbrændingsanlæg. Det er en mulighed for at beholde haveaffaldet i et cirkulært loop at lade det indgå i den lokale energiforsyning.

Overvejelser: der er regler for hvad der må brændes - første skridt i en realisering af idéen er at få afklaret sikkerhedsforhold med en flismaskine i det offentlige rum, samt regler for materialer der afbrændes. Dertil kommer mulige juridiske barrierer omkring aftaler for virksomheder, der afsætter flis til forbrænding, som også skal afklares.

Flismaskine, Barnards

Kilde: DR.dk

Lysfestival med genbrugte materialer. En del af London Light Festival 2017.

Kilde: 4k TV

6

Bornholmerdagen i anden potens

Kilde: Marapytta

Kilde: Pinterest

Te sanket af lokale urter og tehætter produceret af lokale er en ligetil måde at forny udvalget i forbindelse med Bornholmerdagene.

Sodavand lavet på ukrudt
Kilde: www.frak.dk/ukrudtbrus

Der gives udtryk for at bornholmerdagene i Pedersker trænger til en smule fornyelse. Vi foreslår at sælge produkterne fra brandet "ReMade in Pærsker" i en særskilt bod samt have et fokus på at udvikle et nyt produkt hvert år til lejligheden. Det kunne f.eks. være at gøre brug af de mange lokale planter og sanke til nye typer af te eller opdyrke en oplevelse af lokal underholdning ved at koble nye typer af kunstnerisk praksis på dagen. Dette kunne f.eks. være:

Oplevelser:

- Lysfestival
- Udendørs biograf
- Bagekonkurrence

Produkter:

- Nye former for te af lokale urter
- Tehætter og grydelapper af upcycledede tekstiler
- Lampe af foldet papir
- Pærsker-kagen
- Sæt med strandting af genbrugsmaterialer
- Parasol af genbrugte foderstofsposer fra landbruget
- Udendørs lanterner af dekorede dåser og brugt glasemballage

7

Gå på jagt

Plogging er en kombination af jogging og opsamling af skrald og affald (svensk: plocka). Det begyndte som en organiseret aktivitet i Sverige omkring 2016 og spredte sig til andre lande i 2018 i takt med et øget fokus og større bevidsthed om plastforurening. Som motionsform tilbyder den en variation af kropsbevægelser ved at tilføje bøj, squatting og stræk til den primære aktivitet, løb.

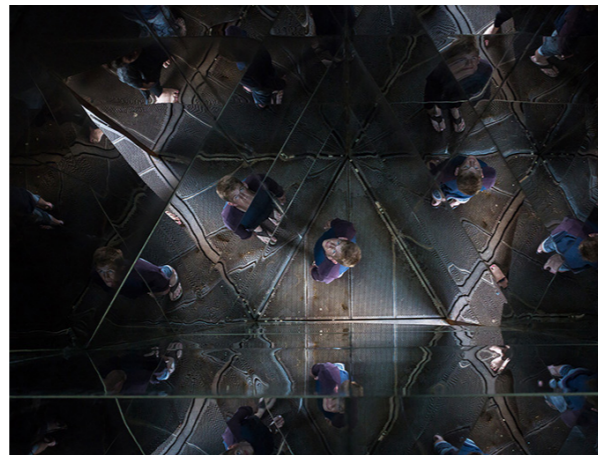
Der er også affald uden for husholdningerne som skal håndteres. Affaldet der havner på de offentlige arealer, i skovene og i Sømarken skal også fjernes, og her er det oplagt at skabe udendørs aktivitetstilbud eller små legende konkurrencer ud af det. Her er eksempler på hvorledes det kan gribes an:

- Forhindrebaner
- Plogging
- Waste, walk & talk
- Skraldejagt
- Strandrensningstur

Ved Japans første event for plogging samlede man i tre teams seks store fyldte poser med affald. Eventet fandt sted på en fin forårsdag i 2018.

Kilde: www.medium.com/social-innovation-japan/plogging-get-fit-make-friends-save-the-world-b0c6a9cb6b70

Inde i det historiske fyr ved Rudbjerg Knude i Nordjylland er der monteret et kæmpe kaleidoskop, som åbner op for nye dimensioner i landskabet. Kilde: www.ja-ja.dk/project/rubjerg-knude-fyr/

Løvtags tre eksklusive og komfortable trætophytter, Et, Ro og Ly, kan besøges i en lille skov ved Als Odde i Nordjylland. Kilde: www.lovtag.dk

8

Himmelloftet og de underjordiske

Kilde: Brooklyn Street Art

Oplevelsen i skoven forstærkes gennem rumlige formationer lavet af naturmaterialer: Se inspirerende projekt her: www.moesgaard-museum.dk/nyheder/oplev-pile-kunst-i-landskabet/ og her: www.fletvaerket.dk/p/vrker.html

Ved at opdyrke storytelling omkring hvordan de underjordiske er en del af byens ånd er det oplagt at inddrage det modsatte: himmelloftet, i det samlede historie.

Det er ikke kun i fortællingen om naturens kræfter at Pedersker har et potentiale, det er også i nogle forløsende manifestationer at fortællingerne får luft. Der er igangsat et lyd-kunstværk, hvor man gennem lyd kan opleve fortællinger af og om de underjordiske. I tillæg foreslår vi at inddrage himmelrummet til at udbygge oplevelsen. Det kunne f.eks. være:

i form af shelters i trætoppene

- kaleidoskoper, der sætter himmelrummet og de underjordiske i et nyt perspektiv
- pileflets-konstruktioner, der understøtter oplevelsen i lydkunsten, og danner rammer og rum i byen
- Kikkerter og forstørrelsesglas til at se nærmere på trætoppene og zoomer ind på naturoplevelsen
- Lysinstallationer

9

Biotop beplantning af et vejbede og grønne tage består f.eks. af mixet:

- Rundbælg
- Smalbladet timian
- Cikorie
- Stor Knopurt
- Hvid Okseøj
- Blodrød storkenæb
- Alm. Brunelle
- Knoldet Mjødurt
- Blåhat
- Skov-jordbær
- Mark-frytle
- Bakke-nellike

Pedersker-planten

Af jordrensende planter, der egner sig til beplantning i byer, kan følgende fremhæves:

- Pijl
- Lucerne (kløver med violette blomster)

Flere har peget på en forskønnelse af hovedgaden. I tråd med fortællingen om at være affalds-fri er det nærliggende at se på hvordan planter kan bidrage til at rense jorden for eventuel giftig kemi langs vejkanterne og på den måde styrke fortællingen om at være affalds-fri, herunder et autentisk forhold til den omverden vi befinder os i.

Miljøministeriet har for nyligt udgivet et notat over indsendte forslag til en kommende biodiversitetspakke. Under temaet 'Natur i byer' er der fremhævet følgende om en grøn norm for fremtiden: "Der er flere bekymrede borgere, der henvender sig omkring inddragelse af bynær natur til byggeri. Det foreslås i den forbindelse, at der sættes fokus på biodiversitet i parker og lign. Andre forslag handler om at skabe bedre muligheder for etablering af taggrønt og faunafacader"

Ved at forskønne Pedersker med biotop-beplantning sender det signalet om et autentisk forhold til naturen og omgivelserne, herunder også affaldet.

Se evt mere her: <http://www.urbangreen.dk/produkter/overdrev>

10

Papvenner

Som ældre borger er til tider svært at administrere og løfte affaldet hele vejen op til ressource-øen ved Grovvaren (eller i fremtiden ved 'Genbrugsen'). Flere forslag i puljen af idéer går på at finde en løsning til de ældre. Vi foreslår at styrke fællesskabet ved at facilitere logistikken gennem 'papvenner' på tværs af generationerne. En papven er en nabo – unge som ældre – der alle er med til at få affaldet i cirkulation. Som papven tager man et par runder om ugen og henter naboens affald. Det er her også mulighed for at opdyrke en mindre lommepenge-forretning for en ung, der kan afhente og levere pap og andre fraktioner.

a. Bruce Munro er en lyskunstner, der har brugt overflødige cd'ere i flere af sine installationer. Til værket "vandliljer" upcycler han 65.000 cd'ere til gigantiske vandliljer på Longwood Park i Pennsylvania, berømt for sine hjemmearbejde Victoria-liljer.

11

Affaldskunst

B: De 100 tons affald, der blev genereret ved Venedig Arkitektur Biennale i 2015, blev genbrugt til en installation på Venedig Biennalen i 2016 af den chilenske arkitekt Alejandro Aravena. Her genbrugte han 10.000 kvadratmeter gipsplader og 14 km metalstifter til at møblere både Arsenalen og foyeren til Central Munro Pavilion i Giardini i værket "Elemental".

For at understrege og udtrykke ambitionen om at bruge byens ressourcer i et cirkulært forløb er et forslag at etablere en styrket historiefortælling gennem kunstneriske udtryk. Udgangspunktet er i materialerne, der stammer fra de indsamlede ressourcer hen over testperioden, og udtrykket er op til den/de valgte kunstner/e. Det er lige til højrebent at iværksætte det ved Privatskolen, som en del af et undervisningsforløb.

Tre japanske kunstnere har lavet om kæmpefisken, som de sammen med en flok frivillige i løbet af august måned har fremstillet af enorme mængder af affald. Den står på havnen i Helsingør og er blevet til i et forløb i 2014, hvor kommunen inviterede kunstnere til at arbejde med temaet "Livet i Øresund".

12

Billede: Shutterstock

Den ydmyge størrelse

En ting er ambitionen om sortering og håndtering af affaldet lokalt i Pedersker. Men i det at være affalds-fri ligger der også en idé, som flere undersøgte til idéworkshoppen: at leve helt affaldsfrit. Her kommer en miniguide til hvordan dette kan lade sig gøre - og et rids af de indsatser, som Brugsen kan supplere med i en situation, hvor dette skal forfølges:

- Brug altid genanvendelige muleposer frem for plastik
- Brug aldrig engangsservice
- Brug altid genanvendelige glasflasker til dine rengøringsmidler
- Brug genanvendelig bomuldsposer til din madpakke
- Som erstatning for film til mad kan man bruge film lavet med bi-voks
- Opbevar din mad i opbevaringsudstyr lavet af f.eks. glas

Billede: Rawpixel

Skal man kunne købe plastik-produkter i en affaldsfri by? Brugsen er en aktiv spiller i ambitionen om at leve helt affaldsfrit. Hvis man ikke kan købe andet en film lavet af bivoks og bomuldsposer til maden samt slet ikke kan købe engangsservice, så sætter man en dagsorden.

123-GO'

Danmarks første affaldsfrie samlingshus

1. Alt affald har værdi – og hvis vi sorterer det kan vi bedre udnytte dets ressourcer.
2. Vi laver madaffald til kompost.
3. Vi samler kaffegrums og dyrker eksotiske svampe i baggården eller kælderens.
4. Vi bruger rigtigt service og duge, der kan vaskes og bruges igen. (Ingen engangsting her, tak.)
5. Vi upcykler og bygger nye smukke ting af gamle og brugte sager. Lapper, samlinger og forbedringer. Pedersker patinaen er vores kendetegn.
6. Vi reparerer vores møbler og ting. Intet er umuligt. Alt kan laves.
7. Vi bytter og deler.
8. Et fællesskab der giver igen. Når du lejer forsamlingshuset må du frit plukke kaffe-grums-svampe, urter i haven og æg fra vores fælles bagårdshøns

CO-CREATIVE

PEOPLEPEOPLEPEOPLE
STUDIO